3. Lalak N. V., Hrab M. V. (2020). Current trends in Norwegian education reform. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University.* Series "Pedagogy and Psychology", 6 (1). P. 44–50.
4. Lærerutdanningene 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene. [National strategy for quality and cooperation in teacher education] URL: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-larerutdanningene/id2555622/ [in Norwegian].
5. National Council for Teacher Education. (2018). National Guidelines for Early Childhood Teacher Education. URL: https://www.uhr.no/_f/p1/ia6b16fb1-45bf-432e-afdd-79e9c3c40e76/41738_1_a.pdf
6. NOKUT. (2025). *Evaluations of quality in education*. URL: https://www.nokut.no/en/quality-enhancement/evaluations-of-quality-in-education/
7. Ministry of Education and Research of Norway. (2006). *Act relating to kindergartens (the Kindergarten Act) (Lov om barnehager (barnehageloven).* URL: https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-06-17-64
8. Ministry of Education and Research of Norway. (n.d.). *Early Childhood Education and Care*. URL: https://www.regjeringen.no/en/topics/families-and-children/kindergarden/early-childhood-education-and-care-polic/id491283/
9. Ministry of Education and Research of Norway. (2024). *University and University Colleges Act (Lov om universiteter og høyskoler (universitets-og høyskoleloven)*. URL: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2024-03-08-9

O. Bondarenko. Content of professional training of future specialists in preschool education and early development in Norway.

The article highlights the content of professional training of future specialists of preschool education and early development in Norway. It is emphasized that Norway is one of the leading countries in the world in training specialists for educational sphere, which makes the issue of considering and borrowing its progressive pedagogical experience relevant. The system of training future specialists in the field of preschool education and early development in Norway has acquired its own characteristic features regarding the interaction of the teacher and the student, based on the principle of involving future specialists in meaningful activities and focusing on their needs and interests. Modern Norway is distinguished by high-quality educational programs for training future specialists in the field of preschool education, which successfully combine academic education with practice, where cognitive and social development are considered complementary and equally important. The combination of content and activities initiated by the child and staff maximizes cognitive learning and social outcomes. It is noted that all educational and professional programs for the training of specialists in the preschool sector and early development in Norway are built according to a matrix scheme, where educational components are selected from different departments of the higher education institution. The content of the bachelor's educational program is considered, which covers six professionally oriented and adapted to different educational planes of Norwegian kindergartens areas of knowledge. It is indicated that pedagogy is a central discipline included in each branch of knowledge of the educational program for the training of future specialists in the preschool sector and early development.

Key words: *academic content of undergraduate training, internship, area of knowledge, democratic thinking, higher education institution in Norway, leadership, future specialists in the preschool sphere and early development in Norway, educational and professional program, pedagogy.*

УДК 378.011.3-051:7]:[37.7]
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.105.05

Брилін Б. А., Гаврилюк О. А., Твердохліб Н. В., Засипкіна Л. А., Касько Т. В.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті актуалізовано проблему формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецького спрямування засобами художньо-педагогічних технологій. Зауважено її значення в шкільній та вищій освіті згідно умов Нової української школи. Проаналізовано проблему в сучасних психолого-педагогічних та методичних джерелах. Досліджено необхідність удосконалення процесу формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців засобами художньо-педагогічних технологій та аналізу практичного досвіду використання під час їх професійної підготовки. Визначено мету статті, яка полягає у висвітленні досвіду професійної діяльності викладачів факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» у формуванні творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецького спрямування засобами художньо-педагогічних технологій. Розглянуто сутність поняття «творча індивідуальність» в наукових джерелах. Визначено, що формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця мистецьких дисциплін, на прикладі коледжу, виражається у активній творчій діяльності, внесенні у творчий процес чогось унікального, своєрідного, нового із активним використанням художньо-педагогічних технологій, що в майбутній професійній діяльності в єдності навчальних і виховних функцій з пріоритетом останніх сприятимуть забезпеченню смисло-ціннісних орієнтацій і загальнокультурних компетентностей школярів. Висвітлено види художньо-педагогічних технологій та обґрунтовано важливість їх поєднання. Описано приклади практичного використання художньо-педагогічних технологій здобувачами у їх практичній діяльності в закладах загальної середньої

освіти та в освітньому процесі коледжу (інтегративні, евристичні, арт-терапевтичні, медіа-технології, інтерактивні художньо-педагогічні технології).

Ключові слова: *творча індивідуальність, майбутні фахівці мистецького спрямування, КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», засоби, творча діяльність, інтегративні технології, евристичні технології, арт-терапевтичні технології, медіа-технології, інтерактивні технології.*

Формування творчої індивідуальності особистості в умовах сьогодення є надзвичайно актуальною проблемою шкільної освіти та насамперед вищої, на базі якої здійснюється підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування, компетентних для здійснення професійних завдань, передбачених провідною реформою Нової української школи. Необхідність створення умов для творчого розвитку особистості майбутнього педагога, реалізація та самореалізація його природних задатків і можливостей в освітньому процесі є домінантним напрямком роботи факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

У сучасних наукових джерелах висвітлюються різні питання щодо підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування, зокрема, звернено увагу на творчо-педагогічні аспекти формування інноваційної компетентності майбутніх учителів мистецтва на засадах компетентісно-орієнтованого підходу (І. Барановська, Т. Коваль, Ю. Якименко), інтеграцію мистецтв для забезпечення креативності сучасної освіти майбутніх педагогів-музикантів (Н. Кічук). Висвітлено методичні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів музики за реалії НУШ (Ж. Сироткіна).

Про необхідність розвитку творчої індивідуальності здобувачів освіти засобами мистецтва наголошується у працях І. Бех, І. Зязюн, О. Отич як важливої інтегративної якості особистості та розкриваються характерні особливості творчої індивідуальності, їх структурні компоненти (А. Грітченко, Л. Іщенко). Звернено увагу на важливість опанування майбутніми фахівцями сучасними інноваційними технологіями викладання мистецтва у закладах загальної середньої освіти, зокрема художньо-педагогічними технологіями у контексті компетентнісного підходу (Л. Ейвас, Ю. Зенькович, О. Красовська, Л. Масол).

Аналіз наукових джерел досліджуваної проблеми свідчить, що необхідність формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецького спрямування засобами художньо-педагогічних технологій є предметом вивчення багатьох науковців, проте є необхідність удосконалення даного процесу із дослідженням практичного досвіду використання художньо-педагогічних технологій у процесі їх професійної підготовки.

Мета статті полягає в висвітленні досвіду професійної діяльності викладачів факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» у формуванні творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецького спрямування засобами художньо-педагогічних технологій.

Специфіка діяльності факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» орієнтується на цілеспрямоване формування творчої індивідуальності кожного здобувача освіти, адже першочерговим завданням є підготовка ініціативного, креативного фахівця, здатного до активної художньо-творчої діяльності, спроможного швидко адаптуватися до змін та виконувати професійні завдання в нових умовах.

Сутність поняття «творча індивідуальність» у наукових працях розглядається різноаспектно, нерідко ототожнюючи взаємозалежні поняття «індивідуальність», «творча особистість». До ознак творчої індивідуальності особистості педагога відносять цілісність, автономність, неповторність, творчість.

Нам імпонує визначення поняття «творча індивідуальність», висвітлене у працях І. Грітченко, І. Іщенко, як комплексне інтегроване утворення особистості, що супроводжується появою нових властивостей (креативність, винахідливість, самостійність, ініціативність), що забезпечують формування цієї якості). Наявність певних властивостей, успішність їх становлення допомагають людині проявити себе як творчу індивідуальність [3, с. 111].

Формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця мистецьких дисциплін на прикладі нашого коледжу, зокрема, виражається у активній творчій діяльності, внесенні у творчий процес чогось унікального, своєрідного, нового із активним використанням художньо-педагогічних технологій, що в майбутній професійній діяльності в єдності навчальних і виховних функцій з пріоритетом останніх сприятимуть забезпеченню смисло-ціннісних орієнтацій і загальнокультурних компетентностей школярів.

Впровадження художньо-педагогічних технологій в закладах загальної середньої освіти здійснюється через діяльність учителя за допомогою навчальної літератури, комп’ютерних програм, мультимедійних застосунків на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». Зазначимо, що у сучасних підручниках з мистецтва реалізовано цілий комплекс художньо-педагогічних технологій, як системо утворюючих для цього курсу.

По своїй драматургії урок мистецтва поєднує різні види мистецтва, домінантними серед яких є «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», він наповнений різновидами синтетичних мистецтв (хореографічним, театральним, кіномистецтвом), а також новітніми художніми явищами та арт-практиками (вебдизайн, інсталяції, перформанс, хеппенінг, флеш-моб тощо).

Але це не означає, що на кожному уроці вчитель повинен використовувати всі види мистецтва. Але всі вони мають бути представлені протягом навчального року. Увага повинна концентруватися на пізнанні

художньо-образної мови різних видів мистецтва, розширенні художньо-естетичного досвіду, збагаченні емоційно-почуттєвої сфери, стимулюванні художньо-образного мислення, творчого потенціалу особистості [4].

Художньо-педагогічні технології виступають дієвим чинником у художньому вихованні. Проте, зазначимо, що повноцінне впровадження художньо-педагогічних технологій в закладах загальної середньої освіти із забезпеченням міждисциплінарних зв'язків потребує якісної підготовки фахівців, адже тривалий час їх відокремлено готували з мистецьких спеціалізацій (майбутніх учителів музичного мистецтва, образотворчого мистецтва, хореографії).

До художньо-педагогічних технологій відносять: інтегративні, інтерактивні, ігрові, проблемно-евристичні, арт-терапевтичні, сугестивні, музейні, мультимедійні технології [4]. Важливим і актуальним є поєднання цих технологій.

Ефективна підготовка майбутніх фахівців здійснюється не лише на базі коледжу, але і на базах практики. Тому нами звернена увага на практичне використання художньо-педагогічних технологій у суб'єкт-суб'єктній взаємодії «здобувач освіти – школяр», «викладач коледжу – здобувач освіти».

Розглянемо приклади практичного використання художньо-педагогічних технологій здобувачами освіти у практичній діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Для інтегративної технології характерне встановлення емоційної спорідненості художніх образів у різних видах мистецтва під час сприймання. Це супроводжуються з прийомами стимулювання проявів емоційного інтелекту, пошуком споріднених ціннісних смислів у міжвидових мистецьких явищах шляхом узагальнення поняття. Використовуються методи порівняння, аналогії, узагальнення, систематизації [4].

Інтегративні технології реалізуються через визначені завдання, в тому числі і ігрові.

Приклад використання на уроках ІК «Мистецтво» 5 класу з розділу «Народне мистецтво» за підручником Л. Масол:

Школярам пропонується розглянути ілюстрації відомих українських художників (Ернест Контратович, реалізм та експресіонізм, Віра Баринова-Кулеба, реалізм, Михайло Білас, текстильне панно, Георгій Якутович, графіка) та виконати завдання:

1. Створіть розповідь про обряд українського весілля за сюжетами картин (візуальний ряд на слайді)
2. Які музичні інструменти зображено? Опишіть їх.
3. Яку музику (пісню) ви чуєте, розглядаючи кожне зображення? Проспівайте побачене [4].

Таким чином використання інтегративної художньо-педагогічної технології сприяє більш глибшому опануванню матеріалу, використовуючи різні види творчої роботи, створюючи більш ефективний та цілісний процес.

Евристичні технології включають використання художньо-творчих різнотипних завдань з метою розвитку творчого потенціалу особистості. Так, на уроках ІК «Мистецтво» активно використовується імпровізація (вокальна, інструментальна, ритмічна, пластична, акторська), різноманітні творчі завдання на створення мелодій і акомпанементу до пісень, малювання на вільну тему [5] .

Використання такої технології сприяє формуванню впевненості у власних силах, підвищенню самооцінки, самореалізації, активізує пізнавальні інтереси, стимулює самостійність, індивідуальний творчий розвиток.

В освітньому просторі КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» проблема формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця мистецької спеціалізації в рамках зазначеної технології не є новим питанням, адже викладачами активно здійснюється робота над забезпеченням якісної підготовки педагогів, здатних до ефективної самореалізації у професійної діяльності.

До прикладу, в коледжі був презентований проект композиторської творчості на базі групи музичного напрямку на основі інтеграції музично-теоретичних та методичних дисциплін із поставленою метою активізувати творчі здібності здобувачів освіти та направити їх у професійне русло [1]. Зазначимо, що в державних стандартах цих навчальних дисциплін рекомендовано набуття вмінь майбутніми фахівцями створювати невеличкі музичні форми – пісня, танець, марш і використання цих навиків у майбутній професійній діяльності в закладах дошкільної та загальної шкільної освіти. Робота над проектом складалася з декількох етапів. Зауважимо, що творча робота проводилася лише за бажанням здобувачів:

1. Підібрати дитячий вірш, написаний відомим поетом минулого або сучасності, талановитими поетами-дітьми чи написання вірша самостійно здобувачем.

2. Визначити для якого вікового періоду написаний даний вірш. Згідно з віковими рамками, визначити для якої групи закладу дошкільної освіти або якого класу закладу загальної середньої освіти може бути використаний вірш, а в майбутньому – пісня і у відповідності до цього – визначитись з діапазоном голосу (тут знадобилися знання з методики музичного виховання та хорознавства).

3. Наступним, найбільш тривалим і творчим етапом було створення оригінальних мелодій та проставлялися гармонічні функції. На цьому етапі використовувався індивідуальний підхід до кожного здобувача. Основна мета – не викривляти індивідуального творчого бачення, а злегка коректувати сам творчий продукт і, звичайно, мотивувати, направляти і стимулювати.

4. Важливим етапом було записати створену пісню з акомпанементом, обравши відповідну фактуру, яка підтримує або не підтримує мелодію, відповідно до вікових співацьких можливостей дітей).

5. Далі відбулась презентація збірки дитячих пісень «Музичні кольори дитинства», написаних здобувачами та проведений конкурс-фестиваль аматорської композиторської майстерності «Золота нота».

У використанні художньо-педагогічних технологій важливо пов’язувати різноманітні творчі завдання з життєво визначальними орієнтирами особистості, формуванням свідомого патріотизму, усвідомлення своєї відповідальності перед суспільством, народом, нацією. Через образотворче мистецтво ми можемо пробудити в особистості патріотичні почуття, відчуття своєї причетності до долі Батьківщини, свого народу, готовності до її захисту. Через твори образотворчого мистецтва ми легко можемо досягнути, щоб усі представлені образи залишили щирий відгук у душі. Нині це надзвичайно актуально [2].

В контексті цього важливо вводити малювання на вільну тему з майбутнім репрезентуванням творчих робіт здобувачів. В коледжі традиційно здійснюється конкурс творчих робіт на патріотичну тематику «З Україною у серці» на заняттях інтегрованого курсу «Мистецтво» для здобувачів, які навчаються за програмою 10–11 класів закладів загальної шкільної освіти. Важливість такої діяльності – у виході освітнього процесу в соціум, естетизації життя, а сама праця мала практичну значущість та могла донести своє ціннісне значення.

Використання арт-терапевтичної технології передбачає стимулюючий і гармонізуючий вплив художньої творчості на розвиток людини. Особливо актуально в наш час для корекції психічного стану особистості.

Через художні образи можна змоделювати позитивний емоційний стан, зняти психічну напругу, а також самовиразитися.

Наступний приклад за темою: «Американське мистецтво. Стиль поп-арт», практичне завдання: «Автопортрет». Здобувачам освіти пропонувалось обрати своє фото, роздрукувати його та перебити контури на папір. За допомогою різноманітних канцелярських матеріалів обробити його в стилі поп-арт. Таким чином здобувачі мали змогу не лише глибше пізнати художню мову зазначеного стилю, але стати частиною мистецтва, зрозуміти власну значущість, висвітлити свої потаємні бажання, сповнитися вірою в щасливе майбутнє. За допомогою цієї технології ми підсилюємо вплив мистецтва на свідомість, підсвідомість, емоційність особистості.

Звісно без уваги не можемо лишити інтерактивну технологію де є обов’язкова взаємодія та співробітництво здобувачів. Тут важливим є особистісна інтерпретація мистецьких образів музичних чи художніх творів. Фундаментом є комунікація, моделювання ситуацій, вміння розмірковувати про зміст художніх творів. Найкраще це можна здійснити за допомогою театралізованої діяльності. Так, до прикладу в коледжі було організовано фрагменти дитячої опери М. Лисенка «Коза-Дереза» та музичної казки Е. Бриліна «Пригоди Барвінка та Ромашки».

Театралізована діяльність (створення образів, інтерпретація, підготовка костюмів, декорацій тощо) є ефективним засобом творчого самовираження особистості, її впевненості у собі, сприяє розвитку комунікативних навичок здобувачів освіти.

Із активним вступом освітнього середовища у цифровий світ ми все ширше відкриваємо його для себе та ледве встигаємо впроваджувати одну медіа-технологію, якщо вже з’являється інша. Тому майбутньому фахівцю важливо мати комплекс таких програмових засобів, які допоможуть в якісній підготовці до проведення уроку мистецтва в закладах загальної середньої освіти, щоб він був цікавим для дітей.

До прикладу, цікавим є використання спеціального конструктора анімацій, що дозволяє оживити фото всього за кілька кліків – CRELLO. Таким чином, за допомогою цього додатка майбутні фахівці можуть звернутися до учнів в ролі відомого поета, художника, композитора, що значно зацікавить до вивчення їх життєвого та творчого шляху до прикладу, засобами інтерв’ювання або бесіди.

Ще одним цікавим додатком є FlipaClip, за допомогою якого здобувачі освіти можуть створити кліп до відомої пісні. До прикладу, наша здобувачка освіти Сінчук Єлизавета у 2022 році отримала гран-прі в міжнародному конкурсі “Art Portal” за кліп до пісні Діни Демір «Вставай Україно».

Висновки: Отже, використання художньо-педагогічних технологій сприяє формуванню творчої індивідуальності майбутнього фахівця мистецьких спеціальностей, їх професійному самовдосконаленню. Головне – щоб завжди був імпульс до творчості. В основі майбутніх досліджень – продовжувати дослідження проблеми формування творчої індивідуальності особистості майбутнього фахівця мистецького спрямування на досвіді зарубіжних науковців-практиків.

Використана література:

1. Гаврилюк О. А., Білозерська Г. О., Засипкіна Л. А., Твердохліб Н. В. Проблема формування творчої особистості та креативності майбутнього фахівця мистецького спрямування. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Київ, 2020. В. 77. С. 51–55.
2. Гаврилюк О. А. Формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 294 с.
3. Грітченко А., Іщенко Л. Педагогічна категорія «творча індивідуальність особистості». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету.* Умань, 2020. В. 2. С. 111. https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2015.196694
4. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : методичний посібник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.
5. Твердохліб Н. В. Розвиток креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2018. 273 с.

References:

1. Havryliuk O. A., Belozerska G. O., Zasipkina L. A, Tverdokhlib N. V. (2020) Problema formuvannia tvorchoi osobystosti ta kreatyvnosti maibutnoho fakhivtsia mystetskoho spriamuvannia [The problem of forming a creative personality and creativity of the future art specialist]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Kyiv, Vol. 77. S. 51–55 [in Ukrainian].
2. Havryliuk O. A. (2019) Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh uchyteliv muzyky u pedahohichnykh koledzhakh do khudozhno-tvorchoi diialnosti [Formation of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity in pedagogical colleges] : dys. … kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia. 294 s. [in Ukrainian].
3. Gritchenko A., Ishchenko L. (2020) Pedahohichna katehoriia "tvorcha indyvidualnist osobystosti". [Pedagogical category "creative individuality of personality"]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu.* Uman. S. 105–112 [in Ukrainian].
4. Masol L. M. (2015). Khudozhno-pedahohichni tekhnolohii v osnovnii shkoli: yednist navchannia i vykhovannia: metodychnyi posibnyk. [Art and pedagogical technologies in primary school: the unity of teaching and education: a guide]. Kharkiv. 178 s. [in Ukrainian].
5. Tverdokhlib N. V. (2018) Rozvytok kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v pedahohichnykh koledzhakh [Formation of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity in pedagogical colleges] : dys. … kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia. 273 s. [in Ukrainian].

B. Brylin, O. Havrylyuk, N. Tverdokhlib, L. Zasypkina, T. Kasko. Formation of creative individuality of future artistic specialists using artistic and pedagogical technologies.

The article actualizes the problem of forming the creative individuality of future specialists of the artistic direction by means of artistic and pedagogical technologies. The relevance of the problem in school and higher education according to the conditions of the New Ukrainian School is noted. The problem is analyzed in modern psychological and pedagogical sources. The need to improve the process of forming the creative individuality of future specialists by means of artistic and pedagogical technologies and the analysis of practical experience of using them during their professional training has been investigated. The purpose of the article is to highlight the experience of professional activity of teachers of the Faculty of Preschool Education and Musical Art of Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College in the formation of the creative individuality of future specialists of the artistic direction by means of artistic and pedagogical technologies. The essence of the concept of "creative individuality". It has been determined that the formation of the creative individuality of a future specialist in artistic disciplines, using the example of a college, is expressed in active creative activity, introducing something unique, original, new into the creative process with the active use of artistic and pedagogical technologies, which in future professional activities in the unity of educational and educational functions with the priority of the latter will contribute to ensuring the semantic and value orientations and general cultural competencies of schoolchildren. Examples of practical use of artistic and pedagogical technologies by applicants in their practical activities in secondary education institutions and in the educational process of the college are described.

Key words: *creative individuality, future specialists in the artistic field, Communal Institution of Higher Education "Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College", means, creative activity, integrative technologies, heuristic technologies, art therapeutic technologies, media technologies, interactive technologies.*

УДК 373.5:316.75:342.7
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.105.06

Бублик О. І.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ДЛЯ 10-ГО КЛАСУ: НОВІ АСПЕКТИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У статті розглянуто процес трансформації змісту шкільного курсу «Громадянська освіта» для 10 класу в умовах повномасштабної російсько-української війни. Автор обґрунтовує необхідність оновлення навчальної програми з урахуванням нових суспільних викликів, зокрема безпекових, правових, психологічних та інформаційних. Аналізується зміна акцентів у структурі курсу – від загальних демократичних цінностей до поглибленого вивчення міжнародного гуманітарного права, механізмів захисту прав людини в умовах війни, прав внутрішньо переміщених осіб та ролі міжнародних правозахисних інституцій. Значну увагу приділено інтеграції медіаосвіти як інструменту протидії дезінформації та формуванню психологічної стійкості учнів.

Окремо наголошено на важливості розвитку громадянської активності, солідарності, волонтерства та усвідомлення європейської перспективи України. Зазначається, що модернізація курсу має супроводжуватися впровадженням сучасних освітніх практик: проєктного навчання, цифрових ресурсів, співпраці з громадськими організаціями та використанням реальних кейсів. Зроблено висновок про необхідність формування у здобувачів освіти цілісної системи громадянських компетентностей, які є критично важливими для життя в умовах війни, післявоєнної відбудови та демократичного розвитку держави.